

hoc mundi ratio qui cognatus est carnis non recipit.
¶ Ex ipso autem uos estis in Christo Iesu. Ex ipso, id est,
 ex deo, qui omnipotens est esse nos in fide Christi. Dei enim
 propositum est, ut ueritatem eius & misericordiam
 per Christum disceremus. Veritas est mysterium trinitatis,
 Misericordia uero quia cum essemus captiui redemit
 nos. **¶** Qui factus est sapiētia nobis à deo & iusticia & san-
 ctificatio & redemptio. Ad confirmationē credentium
 Christi dei uoluntate dicit egisse quæ gessit, ut nos sciamus
 uere sapiētiam didicisse & sanctificatos esse & iustificatos
 & redemptos à deo per Christū. Nemo enim redimit nisi
 quod suum fuerat. Siue ergo quod redempti sumus,
 siue quod sanctificati, id est ab opere carnis & idolorum
 immundicia purgati, siue quod iustificati (Cū sit enim
 creatorum colere, cæteris spretis) siue quod sapientes
 per id quod mundanos didicimus imperitos, totum
 hoc dei beneficium est per Christum. Redemptio tamen
 nostra hæc est. Obtulit enim se Christus diabolo cupienti
 ut peccati ipse contradictionem auferret, & sic captiuos
 eius erueret. **¶** Ut quemadmodū scriptū est: Qui gloriatur
 in domino gloriatur. **¶** Hoc scriptum est in Hieremia
 propheta Dignū est quod dicit propheta, ut in domino
 gloriemur, quia non poterit confundi qui gloriatur
 in domino. Opera enim eius & magnificentia in rebus
 gestis apparent, ideoque confundantur, inquit, in idolis
 suis, qui non pluunt nec fecerunt cælum & terram. Si
 mihi modo & qui in hominibus gloriantur, quos sciunt
 utique nullius esse uirtutis. Quare & ait scriptura: Vana
 spes est in homine.

CAPVT II.

Hego cum uenissem ad uos fratres, ueni
 non cum eminentia sermonis aut sapien-
 tiæ, prædicans uobis mysterium dei. Neque
 enim iudicauit me scire aliquid inter uos,
 nisi Christum Iesum & hunc crucifixum.)
 Quoniam superius gradatim formā disciplinæ
 nostræ

nostrę ostendit, nūc se non aliter illis tradidisse probat, quāmq; ostendit, quia & in humilitate sermonis & stulticia prædicationis, sicut mundo uidetur, locutus est illis de Christo mysterium. Quod ideo mysteriū uocat, quia quod incarnatū est occultū erat à seculis apud deū deus uerbū. Hereticos autē esse in quibus gloriabantur, quia & per eloquentiā prauā doctrinā commendabant, & prudentiā mundi sectantes, crucem Christi euacuabant, erubescerent stulti appellari à mundo, ut neq; natū Christū ex uirgine prædicarēt, neq; uere crucifixū docerent, quia stultū uidetur dei filiū natum hominem tateri & crucifixum. Hos & apostolus Ioannes designat dicens: Qui negat Christum in carne uenisse, antichristus est, & qui negat filium, nec patrem habet, quia ipsum patrem sibi filium appellatum dicebant. Ex quibus Marcion traxit errorem, qui arguit quę clausa uidentur, quia non illa manifestat, sed intelligi uult ex eo quod prudentia mundi inuenitur quę est religioni inimica. Quę autem sunt quę corripit ex eius iudicio uult disci, ut quęq; nostra deridet uelut stulta, ea se omnia in Corinthiis reprehendere ostendat. Corpus enim ipsum memorat, ut ex eo mēbrorum eius ratio dinoscatur. Corinthiis tamen manifesta erant, quia causas in quibus arguebantur non ignorabant. ¶ Et ego in infirmitate & timore & tremore multo fui apud uos. Christum enim in stulticia humanę sapientię prædicans, odium sibi & persecutiones prouocabat, quasi rem uanam annuncians, & inimicam Iudæis atq; gentibus. ¶ Et sermo meus & prædicatio mea nō in persuasione sapientię. Ostendit non se ut hominem fauorem acquireret humanę sapientię placuisse, neq; uerborum arti studuisse, sed fidem auctori exhibuisse, qui doctrinā suā non ornato traditionis humanę acceptabile uoluit esse uerborū strepitu, sed ipsis rebus, quia res ante uerba sunt. ¶ Sed in ostensione spiritus & uirtutis dei. Ut quia uerbis quę infirma iuxta uirtutem sunt, res fatuę comptę prudentes uidentur, deus prædicationem suam non testimonio uerborum uoluit commendari sed

uirtutis, ut uerbi stulticia iudicata factis se sapientium demonstraret spiritali ratione fundata. ¶ Ut fides uestra non sit in sapientia hominum, sed in uirtute dei.

Sapientiam autem loquimur inter perfectos. ¶ Hoc est inter eos qui crucē Christi uirtutis testimonio sapientiam fatentur. Hi enim sapientes & perfecti sunt, qui fidem non magis uerbis habent quam rebus.

¶ Sapientiam autem non huius seculi. Recte ait, sapientiam non huius seculi sed futuri, in quo ueritas dei negantibus apparebit. ¶ Hoc enim seculum rationem hanc non capit infirmitate cogitationis terrenae. ¶ Neque principum eius qui destruuntur. Manifestum est non esse sapientiam hanc principum huius mundi qui destruuntur ab illa. Christianitas enim errores quos hi inseruerunt

1. Ioan. 3

excidit, id est, idololatriam, auariciam, & cætera uitia, sicut dicit Ioannes Apostolus: Propter hoc uenit filius dei ut solueret opera diaboli. ¶ Sed loquimur dei sapientiam in mysterio quæ abscondita est. Occultum sensum manifestare se missum testatur, quem neque principes, neque potestates scirent, neque mundus audierit, ac per hoc stultum putari, quia incognitum est: Esse autem rationale & salutare teste uirtute, cui omnis intentio cedit ratiocinationis humanæ. Abscondita est ergo dei sapientia, dum non in uerbis, sed in uirtute est, non humana ratione possibilis, sed spiritus efficacia credibilis. ¶ Quam prædestinauit deus ante secula in gloriam nostram.

Usque adeo uera sapientia & cum deo semper fuisse declaratur, ut ante secula prædestinata in gloriam nostram dicatur qui credimus. Præsciens enim deus, errores futuros in mundo quem erat factururus, hoc decreuit ad confusionem illorum qui sibi stulticiam sapientiam facturi erant, ad nostram autem gloriam qui credituri eramus & credimus. ¶ Quam nemo principum huius seculi cognouit. Si enim cognouissent, nunquam dominum manifestatis crucifixissent. Principes huius seculi non solum homines accipiendos Iudæorum ac Romanorum, sed & hos principes ac potestates quos supra dixit, ad quos

uerre

uere pertinet dictū hoc, aduersus quos nobis colluctatio est, spiritualia nequiciæ in cælestibus, quia cōsilio ac uoluntate illorum crucifixus est **Christus**. Deniq; post tentationes, diabolus recessit ait usq; ad tempus. **Et ipse dominus: Princeps**, inquit, huius mundi uenit, & in me inuenit nihil. **Principes ergo huius seculi per ignorantia dominum maiestatis crucifixerunt.** Nam Iudæorū principes quomodo principes huius seculi possunt intelligi, qui erant subiecti regno Romano: **Et neq; Romanorum principes crucifixerunt Christum**, quippe cū dixerit **Pilatus: Nullam causam mortis inuenio in eo.** Vnde & **manus lauit** dicens Iudæis: **Innocens ego sum à sanguine iusti huius, uos uideritis.** Hi ergo principes crucifixerunt dominum quos detriumphauit libere in semetipso, quā uis dicat **Marcus euangelista de dæmonibus . . . Sciebant enim Christum ipsum esse Iesum.** Scierūt quidem ipsum esse, sed qui in lege promissus erat, mysterium tamē eius quo filius dei est, nesciebant. **Hoc etiam & Petrus apostolus ad populum Iudaicum dixit: Scio fratres, quia per ignorantiam egistis hoc malum, sicut & principes uestri, non tamen huius seculi.** Si ergo per ignorantiam serui occiderunt dominum, peccatum eis ascribi non debet. Sed non licet ignorare. **Et quāuis dominum esse nescirent, tamen quia rem impiam faciebant, non erant nescij.** Dominus tamen maiestatis crucifixus dicitur, cum mori nesciat. Sed quia uerbum carofactum est, id est dei filius incarnatus, homo factus est, ipsi ascripta est mors: quia Iudæi non utique carnem persecuti sunt, sed cum qui operabatur per carnem: ac per hoc, quāuis dominus maiestatis mortem ignoret, quantum tamen ad Iudæorum uotum pertinet, & ad principem huius seculi, dominum occiderunt in carne. **Sed sicut scriptum est: Quod oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit deus diligentibus se.** Hoc scriptum est in **Isaia propheta** alijs uerbis. **Per hoc exemplum inopinatam rem factam, & quæ non solum in humanū sensum nō caderet, sed & cælestes po-**

Luc. 4

Ioan. 14

Luc. 24

Mat. 27

Isa. 64

M 5 tentias

tentias lateret, dei scilicet filium incarnatum, ut quod supra dixerat, firmaret: quia si principes huius seculi deum hominem factum non intellexerunt, quanto magis homines? Sed si uerba offendiculum uel scandalum faciebant uirtutibus tamen & signis fides non debuerat denegari. Infirmi enim & ignorantiae humanae uirtus debuerat praeponi, & credi quod humanae rationi impossibile uidebatur: ideoque diligentibus deum, id est, credentibus praeparauit donum hoc.

Nobis uero reuelauit deus per spiritum suum. Quia principes seculi hoc ignorabant, deus hoc per spiritum suum reuelauit credentibus: quia res dei non potest sine spiritu dei addisci. Nam non solum hominibus sacramentum istud missum se dicit declarare, sed & principibus & potestatibus in caelestibus, qui dominum crucifixerunt, ut hoc praedicante in terris, discant qui sunt in carnalibus caelis, qui degunt sub elementis firmamenti. Hic ergo singularis apostolus est, qui hanc gratiam consecutus est: quia trinitatis mysterium a nullo sic potuit explanari, unde & uas electionis diuino iudicio uocatus est. ¶ Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda dei. Quia enim de deo est hic spiritus, omnia nouit dei. Profunda autem ideo ait, quia omnem uirtutem & praescientiam eius nouit, quod omnino creatura impossibile est. ¶ Quis enim scit hominum ea quae sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? Manifestum est cogitationes nostras a nullo sciri, nisi ab animo nostro quem spiritum dixit. Denique in Euangelio inter caetera sic ait: Et spiritus eius reuersus est ad illam. ¶ Sic & quae in deo sunt, nemo nouit, nisi spiritus dei. Hic spiritus dei docuit nos quod scit naturaliter non doctus, & docuit nos de mysterio Christi, quia non solum spiritus dei est, sed & Christi.

Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex deo est. Hinc scimus quia spiritum, qui de deo est, accepimus, quia mundi spiritus non potest scire quae ab hoc nobis insinuata sunt.

Spirā

Spiritus tamen mundi hic est, per quē arripiuntur phanatici, qui sine deo sunt. Est enim inter mundanos spiritus potior, unde solet coniecturis quæ mundi sunt diuinare, quem pythone[m] appellant. Hic est, qui per uerisimilia fallitur & fallit, hic est qui per Sibyllā locutus est, sensum nostrorum secutus, locū uolens inter cælestes habere. ¶ Vt sciamus quæ a deo donata sunt nobis. Quia enim dei spiritus datus est nobis, scimus quæ a deo donata sunt nobis. Nō em̄ possemus scire, si mundi spiritū haberemus, quia nō potest scire mundi spiritus. Sensum em̄ dei nemo nouit, nisi qui de deo est spiritus dei. Inferiora enim non possunt superiorū scire consiliū, neq; creatura conditoris sui dinoscere uoluntatem. ¶ Quæ & loquimur. ¶ Vt hinc manifestum sit scire nos, quæ a deo nobis donata sunt, quia hæc & loquimur, ut & alij discant per doctrinam spiritalem. Prædicatoribus enim, id est, apostolis, insinuata diuinitus sunt quæ traderēt populis & addicerēt principes huius seculi quid admississent mali. ¶ Non in doctrina uerborum humanæ sapientiæ, sed in doctrina spiritus. Verba enim humanæ sapientiæ hunc sensum non uident, neq; literatura studijs apprehēditur, sed per fidem spiritali ratione concipitur, dicente **Esaia** Esa. 7. Nisi credideritis, neq; intelligetis. Naturali enim magis lege, quā cursu syderum & calculis signorum, quæ in firmamento denotantur, addiscitur. Deniq; credentes non humanis uerbis, sed naturę suæ uident cōgruere quod credūt. Opus enim agnoscit opificē, ideoq; euangelium animis nostris loquitur spiritalia, excitans illos ad cognitionem sui creatoris. ¶ Spiritalibus spiritalia comparātes. Hoc est, his qui mundanam prudentiā refutant, spiritalem efficaciam tradere, quæ mysterio fidei continetur ad illuminandos sensus beneuolorū hominū. Credentes em̄ quę mundi sapientia stulta iudicat, spirituales sunt. ¶ Animalis autē hō nō percipit ea quæ sunt spiritus dei, stulticia est em̄ illi. Pecorib⁹ em̄ similis, sensum suū in terrā deprimit, ideoq; nō assequitur nisi quæ uidet, nec putat aliquid posse fieri quā[m] quō scit. ¶ Ideo quic-